

Buccinum undatum L. var. *turricula* nov. var.

door

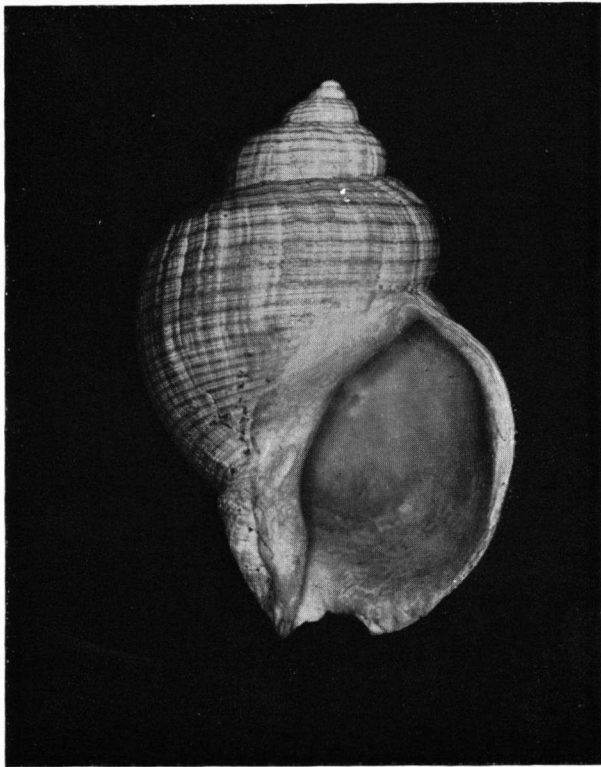
Dr. J. TH. HENRARD.

De groote variabiliteit van de gewone wulk, *Buccinum undatum* L., valt iedereen op, die deze schelp langs onze stranden heeft waargenomen en verzameld. Het is dan ook niet moeilijk om een groote serie van vormen bijeen te brengen, waarbij vooral opvalt dat speciale vormen telkens opnieuw gevonden worden en min of meer overheerschen. Door zulke vormen alleen te beschrijven krijgen we geen goed beeld van hun samenhang. Hoe meer afbeeldingen van deze fraaie schelpen bekend worden, hoe beter we bepaalde vondsten in een serie kunnen onderbrengen. Nu bezitten we in het groote werk van D a u t z e n b e r g e n F i s c h e r over de „Mollusques provenant des campagnes de l'Hirondelle et de la Princesse-Alice dans les Mers du Nord”, uitgegeven in het prachtige werk „Resultats des campagnes scientifiques du Prince de Monaco, fasc. XXXVII” in 1912, een goede hulpbron om ons van de variabiliteit van de wulk een beeld te vormen. Hierbij kunnen we niet verwachten dat alle bestaande vormen beschreven en benoemd zijn geworden.

In genoemd werk zijn op plaat IV, V en VI een groot aantal wulken afgebeeld, terwijl in den tekst de variëteiten uitvoerig zijn behandeld en beschreven. Verscheidene van de afgebeelde vormen zijn ook herhaalde malen aan onze kust gevonden en wel vooreerst de algemeen voorkomende var. *typicum*, die zich onderscheidt doordat de windingen (van de mondzijde der schelp bekeken), even hoog zijn als de hoogte der mondopening, terwijl bij de var. *vulgare* (D a C o s t a) de mondopening veel kleiner is in verhouding tot de totale hoogte der windingen. Hierdoor gaat deze var. *vulgare* veel meer gelijken op de zeldzame var. *acuminatum* (B r o d e r i p). Bij de laatste zijn de windingen echter zoo sterk afgeplat dat de sutuurlijnen weinig geprononceerd zijn en de schelp een kegelvormige gedaante krijgt. Al deze variëteiten bezitten een matige bochtige, overlansche ribbeling op de bovenste windingen,

welke ribbeling op de laatste winding verdwijnt. Is deze ribbeling sterk geprononceerd en doorlopend over de laatste winding, dan hebben we de var. *flexuosum* Jeffrey's voor ons. Op onze tochten langs de kust komen we echter ook vaak vormen tegen, waarbij de bochten op de windingen slechts uiterst zwak en alleen op de topwindingen voorkomen om daarna geheel te verdwijnen. In de plaats van de bochten treedt er een zeer duidelijke spiraalstreping op, waarbij de oppervlakte der windingen, door de groeilijnen die de spiraal-lijnen kruisen een meer of minder getralied uiterlijk krijgt. Deze variëteit is ook bij ons lang niet zeldzaam en bekend als var. *striatum* (Pennant). Naast vormen met normale lengte der spil en met verlengde spil kunnen we nu ook een vorm verwachten waarbij deze spil zoo gedrongen en verkort is dat de lengte der mondopening die der windingen belangrijk overtreft, terwijl de windingen in bolheid verder geen verschil vertoonen met die der var. *typicum* of der var. *vulgare*. Deze variëteit is bekend als var. *littorale* King en door Dautzenberg afgebeeld.

Een zeer fraaie vorm werd door J. B. Henrard in Juni van het jaar 1930 bij Noordwijk aan Zee gevonden. Daar ik deze eigenaardige vorm met geen der bekende variëteiten uit Dautzenberg's werk kan identificeren, geef ik hier een afbeelding van deze schelp, waaruit duidelijk blijkt in welke mate dit voorwerp afwijkt van alle andere variëteiten welke tot nu toe bekend zijn geworden. Het exemplaar is zeer fraai en bijna gaaf, alleen de punt is afgebroken. Wat de verhouding van de hoogte der windingen tot die der mondopening betreft zien we aan de foto, dat deze verhouding overeenkomt met die der var. *littorale*. Een vergelijking met fig. 1 op plaat V in Dautzenberg's werk toont ons echter dadelijk dat de var. *littorale* sterke overlansche bochten op de windingen heeft zooals ze ook voor var. *flexuosum* karakteristiek zijn. Bovendien heeft deze var. *littorale* normale bolle windingen met de gewone normale diepte der sutuur. Aan de foto zien we verder dat de windingen veel boller dan normaal zijn, wat in over-

Buccinum undatum L. var. *turricula* Henr.
Nat. grootte.
Noordwijk aan Zee, Juni 1930, J. B. Henrard.

eenstemming zou kunnen zijn met een verkorte spil, doch bij ons voorwerp zijn de verschillende windingen sterk trapsgewijs tegen elkaar afgezet doordat elke winding aan den top duidelijk schouderachtig tegen de volgende winding aanligt, hetgeen vooral duidelijk te zien is aan den bovenhoek der mondopening, die spits is en een kleine sinus vertoont. Wat de oppervlakte-structuur der windingen betreft, komt onze schelp goed overeen met die der var. *striatum*. Er zijn nog andere kleinere verschillen zooals de ongelijke spiraalstreping, die vooral op het midden der windingen meer naar voren treedt waardoor de windingen bovenaan zwak gekield worden. De voornaamste kenmerken waarop ik hier de nadruk wil leggen zijn echter de gedrongen en de sterk trapsgewijze afzetting der windingen. Deze variëteit wil ik hier benoemen als var. *turricula* nov. var. met als voornaamste kenmerken: gedrongen vorm, waarbij de mondopening in hoogte grooter is dan de halve lengte der schelp, windingen sterk trapsgewijze afgezet waardoor de windingen bijna loodrecht op elkaar komen te staan met duidelijke schoudevorming; spiraalstreping zeer geprononceerd met de vrij regelmatige groeilijnen een traliewerk vormend. De foto, hier gegeven, vertoont de schelp in de natuurlijke grootte.

Tenslotte rijst nog de vraag of deze wulk van het strand te Noordwijk aan Zee een aan onze kust voorkomende autochtone vorm is, dan wel afkomstig uit andere streken welke meer noordelijk zijn gelegen, immers de variabiliteit van *Buccinum undatum* is in het noordelijk gebied zooveel grooter. Om iets meer over deze kwestie te kunnen zeggen zouden wij de totale variabiliteit van onze wulk in het geheele areaal moeten kennen. Terecht zegt van Regteren Altena in zijn proefschrift, bl. 39, dat wellicht een zorgvuldige studie van de variabiliteit van *Buccinum undatum* hier meer licht op zal werpen.

De studie van de variabiliteit van onze gewone en algemeen voorkomende mollusken is niet maar een „spielerei”, doch voor een groot aantal vraagstellingen van zeer veel belang, vraagstellingen welke vooral liggen op het gebied der erfelijkheids-

leer en der geographische verspreiding. Met genoeg kan dan ook geconstateerd worden dat de studie der variabiliteit der mollusken ook in ons land meer en meer beoefenaars krijgt, een minitueus en afgerond onderzoek naar de verspreiding van de diverse variëteiten zal zeer zeker resultaten afwerpen. Ik kan deze uitspraak van den Heer v a n R e g t e r e n A l t e n a dan ook ten volle onderschrijven. Voordat we op dit gebied echter met vrucht iets kunnen bereiken, moeten we den vollen omvang van de variabiliteit van mollusken kennen en het is daarom noodig de verschillende vormen met namen te kunnen benoemen. Ook voor onze meest gewone marine mollusken wil ik de studie dezer variabiliteit, vooral voor onze jongere veldbiologen warm aanbevelen.

Summary.

In the present article attention is called to the various varieties of our common *Buccinum undatum* L. and some chief characters are indicated to recognize some of the more common forms, which are figured in the excellent work of D a u t z e n b e r g and F i s c h e r. An interesting welk was found along the coast near Noordwijk aan Zee in June 1930. Because this striking form was not described or mentioned in D a u t z e n b e r g's work, the present author described it as a new variety under the name of var. *turricula* nov. The characters of this variety are: Spire shorter and therefore the body-whorls longer than the height of the mouth, without longitudinal oblique plaits; surface of the shell with many spiral ridges, crossed by the longitudinal lines of growth so as to cause a distinct decussation; each whorl more or less angular on the top, making the spire remarkably turreted.